

Az elért eredmények ismertetése:

I. A csőgyomor képzés és a thoracalis epidurális anaesthesia hatása a gyomor mikrokeringésére, a bél motilitására

A gasztrointesztinális anasztomózisok elégtelen gyógyulásának, szövődményeinek kiemelkedő jelentősége van a sebészi beavatkozások morbiditásában és mortalitásában. Nyelőcső reszekciót követően a gyomorpótlás a leggyakrabban alkalmazott módszer a bélcsatorna folytonosságának helyreállítására. A műtét során átvágjuk az arteria gastrica sinistrat, az arteria gastroepiploica sinistrat és a gastricae breveseket. Az onkológiai radikalitás és a megfelelő hosszúságú csőgyomor készítése céljából a gyomor kigörcbületti oldalát is reszekáljuk. Mindezek a csőgyomor proximális részének vérellátását jelentősen csökkentik, ritkán súlyos, életveszélyes szövődményekhez, varratelégtelenséghez, akár a gyomor proximalis részének necrosisához is vezethetnek.

Tekintettel a fenti szövődmény veszélyekre, munkánk egyik fő célkitűzése az volt, hogy megvizsgáljuk a gyomorcsövesítés hatását a csőgyomor mikrocirkulációjára.

Korábbi kísérletes és klinikai megfigyelések azt valószínűsítik, hogy a thoracalis epidurális anaesthesia jótékonyan befolyásolja a gyomor-bélrendszer mikrokeringését és motilitását. **Kísérleteinkben objektív módszerek alkalmazásával választ kerestünk azon kérdésekre, hogy a thoracalis epidurális anaesthesia (TEA) milyen hatást gyakorol a gyomor mikrokeringésére, a bélmotilitásra, valamint a legfontosabb hemodinamikai paraméterekre.**

A kísérleteinket pentobarbitállal altatott, laparotomizált keverék kutyákon végeztük. Monitorizáltuk az artériás középnyomást, a gyomor és a mesenterialis erek vérátáramlását (Transonic Systems Inc.), továbbá az intramucosális pH és a bél motilitásának változásait (strain gauge technique). A TEA-hoz bupivacain (1 mg/kg-ot) alkalmaztunk, a csőgyomor képzést Akiyama szerint végeztük el. A csőgyomor mikrocirkulációjának változásait ortogonális spektrális képalkotás (Cytoscan A/R, Cytometrics, PA, USA) módszerével vizsgáltuk. Az új diagnosztikus módszer, a visszaverődő polarizált fény segítségével láthatóvá teszi a hemoglobin tartalmú sejteket, illetve egyéb szöveti struktúrákat. E módszer felhasználásával *in vivo* körülmények között tanulmányoztuk a gyomor mikrocirkulációjának jellegzetességeit.

Eredmények, legfontosabb következtetések

1. Vizsgálatainkban kimutattuk, hogy a csőgyomor képzés szignifikánsan csökkenti az intramucosális pH-t és a vörösvértestek áramlási sebességét a csőgyomor proximális részében a mucosális és a serosális felszínen. Eredményeink egyértelműen igazolják, hogy a gyomorcsövesítés drámaian károsítja a csőgyomor cranialis harmadának vérellátását.
2. Az epidurális anaesthesia alkalmazását követően a gyomor intramucosális pH-ja és a vörösvértestek áramlási sebessége is emelkedett. Az artériás középnyomás 30 %-kal csökkent, míg a gyomor és a mesenterialis artériák vérátáramlása szignifikánsan emelkedett.
3. Igazoltuk továbbá, hogy az epidurális anaesthesia szignifikánsan fokozza mind a vékonybél, mind pedig a gyomor motilitását

4. **Eredményeink új adatok arra vonatkozóan, hogy a TEA fokozza a vasculárisan károsodott csőgyomor proximális harmadának mikrocirkulációját, egyben javítja a szöveti oxigenizációt és a belek motilitását is.** Jelen megfigyeléseink alapján is javasoljuk a TEA rutinszerű klinikai alkalmazását a nyelőcső-sebészeti gyakorlatban.
5. **Kísérleteink alapján megállapíthatjuk, hogy az orthogonális spektrális képalkotás (OPS) módszere lehetővé teszi a mikrocirkuláció közvetlen megfigyelését, a vérellátás és a viabilitás pontosabb értékelését is.**

II. A máj mikrokeringésének vizsgálata mechanikus icterusban

A) Kupffer sejt blokád hatása a mechanikus icterus és az endotoxin okozta mikrocirkulációs változásokra és májkárosodásra

Korábbi vizsgálatainkban igazoltuk, hogy gadolinium kloriddal ($GdCl_3$) előidézett Kupffer sejt (KS) blokád csökkenti az endotoxin indukálta gyulladással járó válaszciklust kísérletes epeút lezárás során. Kimutattuk továbbá, hogy a máj Kupffer sejtek működésének felfüggesztése csökkenti a neutrofil granulociták aktivitását. (Lázár G Jr és mtsai, *Inflamm Res* 51(10): 511-8, 2002.) Irodalmi adatok azonban még nem állnak rendelkezésünkre, hogy ezek a hatások hogyan jellemezhetők a máj mikrokeringési változásain keresztül. Mindezek alapján kísérleteink célja az volt, hogy megvizsgáljuk a májban az obstructio icterus mikrokeringésre gyakorolt következményeit akut endotoxaemia során, valamint a Kupffer sejt blokád hatását ezen körülmények között.

A máj mikrokeringését fluoreszcens intravitális mikroszkóppal (IVM) vizsgáltuk. Kapilláris perfúziót, neutrofil-endotheliális interakciót és KS aktivitást (fluoreszcens Latex mikroszemcse-kitapadás/acinus) off-line számítógépes képanalízis segítségével mértünk. A mikrokeringési paramétereket álműtött, hím Wistar patkányokban, *E. Coli* lipopolysaccharid kezelt (LPS, 1 mg/tskg i.v. 2 órával az IVM előtt,) és epeút lezárított (EUL, 3 nappal az IVM előtt) állatokban, valamint ezek kombinációjában (EUL+LPS) vizsgáltuk. További csoportokban a $GdCl_3$ indukálta KS gátlás (24 órás előkezelés 10 mg/tskg i.v. $GdCl_3$ -dal) hatását mértük álműtött és EUL+LPS kezelt patkányokban. A máj mikrokeringési változásai mellett (perfundált és nem perfundált kapillárisok aránya, leukocita – endothelsejt interakció) mértük a szérum proinflammatorikus citokin szintjeit (IL-6, TNF- α), a neutrofil granulociták szöveti akkumulációját (mieloperoxidáz enzimaktivitás) valamint a máj szöveti károsodását (H&E festés, fénymikroszkóp).

A KS aktivitás az EUL illetve LPS csoportban háromszor emelkedettebb volt, mint az álműtött állatokban (3,4/acinus), és ötször magasabb volt az EUL+LPS csoportban. Az acinális kapilláris perfúziós ráta az álműtött csoportban $83\pm 3\%$, az LPS-kezelt csoportban $71\pm 3\%$ volt, ami szignifikánsan csökkent az EUL valamint az EUL+LPS állatokban ($55\pm 0,5\%$ és $48\pm 1\%$, $p < 0.01$). EUL csoport esetében a pericentrális véna falához kitapadt leukociták száma megegyezett az álműtöttével ($115\pm 31/mm^2$), azonban szignifikánsan ötszörösére emelkedett az LPS-re adott válaszciklust során, illetve hatszorosára az EUL+LPS állatokban. A $GdCl_3$ -dal létrehozott KS blokád nem volt hatással az EUL+LPS okozta kapilláris perfúziós károsodásra, de szignifikánsan, több mint 50 %-kal javította a neutrofil-endotheliális sejt interakciót.

Kimutattuk, hogy mechanikus icterusban jelentősen fokozódik az LPS indukálta proinflammatorikus citokin felszabadulás (TNF- α , IL6) és hasonlóképpen emelkedik a májban a szöveti myeloperoxidase (MPO) aktivitás. A Kupffer sejtek működésének

felfüggesztésével szignifikánsan csökkenthető volt az LPS indukálta gyulladási válaszreakció (TNF –alpha, IL-6, MPO) és szöveti károsodás is.

Eredmények, legfontosabb következtetések

1. Vizsgálataink alapján megállapíthatjuk, hogy az epeút lekötés révén létrejött mechanikus icterus súlyos mikrocirkulációs károsodáshoz vezet.
2. A bakteriális endotoxin jelentősen fokozza a mikrokeringési károsodásokat és jelentősen emeli a Kupffer sejtek aktiválódását.
3. Az obstructio icterusban fokozódik az endotoxin okozta Kupffer sejt aktivitás, valamint a perfúziós károsodások is.
4. A mechanikus icterus jelentősen fokozza az LPS indukálta gyulladási válaszreakciót (TNF, IL-6, MPO) és szöveti károsodásokat.
5. A Kupffer sejt blokádj jelentősen javította a máj mikrokeringésének romlását és csökkentette a neutrofil endoteliális sejt interakciót.
6. Mechanikus icterusban a Kupffer sejtek működésének felfüggesztése szignifikánsan csökkentette az LPS indukálta fokozott gyulladási válaszreakciót és szöveti károsodásokat.
7. Eredményeink felvetik a ritkaföldfémekkel (GdCl₃) kiváltott Kupffer sejt gátlás módszerének klinikai alkalmazhatóságát cholestasisban szenvedő betegeknél.

B) A foszfatidylcholin hatása a mechanikus icterus és az endotoxin okozta mikrocirkulációs változásokra és máj károsodásra

Az epeúti elzáródás okozta gyulladási folyamatok kivédésére a lehetőségek korlátozottak. A foszfatidylcholin (PC) a máj Kupffer sejtjei (KS) veszik fel. Korábbi *in vitro* vizsgálatokban igazolták, hogy a PC jelentősen csökkenti az oxidatív stressz okozta károsodásokat (FASEB J. 17: 1124-6, 2003). Mindezek alapján érdemesnek láttuk megvizsgálni a PC diéta hatását mechanikus icterus valamint endotoxaemia körülményei között. A PC hatását a fent ismertetett kísérleti protokollban vizsgáltuk.

A máj mikrokeringési változásai mellett (perfundált és nem perfundált kapillárisok aránya, leukocita – endothelsejt interakció) mértük a szérumban proinflammatorikus citokin szintjeit (IL-6, TNF- α), a neutrofil granulociták szöveti akkumulációját (mieloperoxidáz enzimaktivitás) valamint a máj szöveti károsodását (H&E festés, fénymikroszkóp).

Az állatok első 4 csoportja 1 hétig standard laboratóriumi diétán volt (Placebo, SSNIFF Spezialdiäten GmbH, Soest, Germany). Az állatokat álműtött (n=6), epeút lekötött (EUL csoport, 3 nappal a mérések előtt, n=6) csoportokba soroltuk. A harmadik csoportban alacsony dózisú LPS iv. beadásával endotoxaemiát hoztunk létre (LPS csoport, n=6) 2 órával a mikrokeringési mérések megkezdése előtt. A negyedik csoportban ezen körképeket kombináltuk (EUL+LPS, n=6). A kísérlet második felében az előző 4 kísérletet megismételtük, de 1 héttel a méréseket megelőzően 1 %-os PC dús táppal etettük az állatokat (SSNIFF GmbH).

Eredmények, legfontosabb következtetések

1. Az EUL jóval nagyobb kapilláris perfúziós károsodást okozott ($63 \pm 2,8$ %) mint az endotoxaemia önmagában ($73 \pm 5,2$ %), a gyulladási válaszreakciók mértéke szignifikánsan alacsonyabb volt. A leukocita aktivitás a kontroll $115 \pm 30/\text{mm}^2$ -ről

186±33/mm²-re illetve 548 ±100/mm²-re emelkedett, a máj MPO aktivitása 31,8±1,9 mU/mg-ról 58,2±8,7 mU/mg illetve 126,7±22,4 mU/mg-ra változott.

2. Amikor az LPS-t az EUL-sel kombináltuk, az további perfúziós károsodáshoz (>50 %), leukocita kitapadás emelkedéshez (731±38/mm²) vezetett. A KS-aktivitás LPS kezelést valamint az EUL-t követően szignifikánsan emelkedett, mely a kombinált csoportban további fokozódást mutatott.

3. A PC előkezelés szignifikánsan javította az EUL+LPS okozta perfúziós károsodást (65±2 %), a leukocita aktivitást (178±12/mm²) és csökkentette a KS-aktivitást. Ugyanezen csoportban a PC megelőzte az MPO aktivitás, a szérum IL-6 és TNF- α produkció fokozódását és csökkentette a periportális szöveti károsodást.

4. A PC előkezelés szignifikánsan javította az EUL+LPS okozta perfúziós károsodást (65±2 %), a leukocita aktivitást (178±12/mm²) és csökkentette a KS-aktivitást. Ugyanezen csoportban a PC megelőzte az MPO aktivitás, a szérum IL-6 és TNF- α produkció fokozódását és csökkentette a periportális szöveti károsodást.

5. A PC-ben gazdag táp adása kedvezően befolyásolja a obstructios icterusban az endotoxaemia okozta lokális/szisztémás gyulladást, a perfúziós károsodást valamint szöveti károsodást. Eredményeink bizonyítják, hogy a PC megfelelő terápiás lehetőséget nyújthat a cholestasis okozta gyulladást követő következményekkel szemben.

III. Glükokortikoid hormonok által szabályozott mechanizmusok szerepe kísérletes akut pancreatitis lefolyásában

A) Az akut pancreatitis, a korszerű terápiás módszerek alkalmazása ellenére, napjainkban is magas halálozással járó megbetegedés. A glükokortikoid hormonok terápiás alkalmazása akut pancreatitisben (AP) mai napig vita tárgyát képezi.

1. Vizsgálni kívántuk a glükokortikoid agonista dexamethason (DEX) és hydrocortison (HYD), valamint a glükokortikoid antagonistá, RU-38486 (RU) kezelés lokális és szisztémás hatásait a heveny, kísérletes (taurcholsavval előidézett) pancreatitis pathogenezisében és lefolyásában.

Eredmények, legfontosabb következtetések

A glükokortikoid analog vegyületek (hydrocortison, dexamethason) csökkentették a szérum IL 6 és amiláz szintjét, míg az antiglükokortikoid RU 38486 ezzel ellentétesen szignifikánsan emelte. Kísérleteinkben tanulmányoztuk a glükokortikoid agonisták, valamint a glükokortikoid antagonistá RU 38486 hatásait a heveny pancreatitis extrapancreaticus szövődésének (tüdő, máj) kialakulásában. Ezen vizsgálatainkat hagyományos szövettani módszerek és a szöveti ATP, myeloperoxidase (MPO) meghatározás segítségével végeztük. Kimutattuk, hogy a heveny kísérletes pancreatitis jelentősen csökkenti a máj és a tüdő ATP tartalmát és ezzel párhuzamosan jelentősen fokozza az MPO aktivitását. A glükokortikoid analog vegyületek jelentősen mérsékelik a gyulladást okozó válaszreakció mértékét (szöveti MPO emelkedését) és a szöveti ATP csökkentését. Az antiglükokortikoid RU 38486 azonban fokozza a szöveti MPO aktivitás és ATP csökkenés mértékét. Vizsgálataink szerint az antiglükokortikoid RU 38486 szignifikánsan csökkenti, a glükokortikoid agonisták pedig

szignifikánsan növelik a kísérleti állatok rezisztenciáját az akut kísérletes pancreatitis lethális hatásával szemben.

2. Eredményeink alapján megállapíthatjuk, hogy az endogén glükokortikoid hormonok lényeges szerepet játszanak a heveny kísérletes pancreatitis által előidézett gyulladási válaszreakció kontrolljában és az extrapancreatikus szervek (tüdő, máj) károsodásainak mérséklésében.

B. A glükokortikoid hormonok szerepe az Arginin indukálta akut pancreatitis lefolyásában az NF- κ B és MIF szekréció változásának tükrében

Ezen vizsgálati sorban egy új kísérletes pancreatitis modellt állítottunk be, melyet kísérleti patkányokon L-Arginin intraperitoneális adásával hoztunk létre (a kísérletet megelőzően két alkalommal, egy órással 250 mg/100 g dózisban). Vizsgáltuk a glükokortikoid agonista methylprednisolone (MP) és glükokortikoid antagonistá RU 38486 (RU) hatását a kísérletes L-Arginin indukálta hasnyálmirigy gyulladás lefolyására, a szérumban amiláz, az IL-6 koncentráció, az NF- κ B aktiváció, és a szérumban makrofág migrációt gátló faktor (MIF) változásait.

Eredményeink, legfontosabb következtetések:

1. Az L-Arginin intraperitoneális adagolásával jól standardizálható kísérletes hasnyálmirigy gyulladás idézhető elő (fokozatosan emelve a szérumban amiláz, IL-6 és NF- κ B aktivációt).

2. A methylprednisolone előkezelés szignifikánsan csökkentette a kísérletes akut pancreatitis okozta szérumban amiláz, IL-6 emelkedést és az NF- κ B aktivációt, továbbá csökkentette a MIF termelést a kontroll csoportban képest.

3. A glükokortikoid antagonistá RU jelentősen fokozta a MIF koncentrációt (8 illetve 12 órával a pancreatitis indukcióját követően) és az akut hasnyálmirigy szérumban markereinek (amiláz, IL-6) koncentrációját a kontroll és a methylprednisolonnal kezelt állatcsoportban képest.

4. Vizsgálataink megerősítik a glükokortikoid hormonok szerepét az akut hasnyálmirigy gyulladás során létrejövő válaszreakció kontrolljában, melynek magyarázatában kulcsfontosságú szerepet tölt be a glükokortikoid hormonok NF- κ B aktiváció gátlásával létrehozott hatása. A MIF gyulladási folyamatokban betöltött szerepére vonatkozóan további vizsgálatokra van szükség.

A fent ismertetett eredményekből számos publikáció történt és előadás hangzott el (ld. a mellékletet és az alábbiakat). A legfrissebb eredményeinkből még legalább további 3-4 publikáció megjelenése várható, ezek közül kettőt (ld. alább) már közlés céljából benyújtottunk.

Ábrahám Sz., Szabó A., Kaszaki J., Éder K., Duda E., Lázár Gy., Tizslavicz L., Boros M., ifj. Lázár Gy.:

Kupffer cell blockade improves endotoxin-induced microcirculatory inflammatory response in obstructive jaundice (Közlésre benyújtva)

Paszt A., Szabolcs A., Szentpáli K., Tizslavicz L., Duda E., Lázár Gy., Takács T., ifj. Lázár Gy.:

Glucocorticoid-dependent mechanism in the pathogenesis of L-arginine-induced acute pancreatitis in the rats (Közlésre benyújtva)

Itt kell megemlíteni azt is, hogy a munkában résztvevő fiatal kutató az ESSR 2005. évi kongresszusán "Kupffer cell blockade ameliorates the obstructive jaundice-induced microcirculatory inflammatory reaction in the liver" című előadását a kongresszus tudományos bizottsága "Young Investigator Award"-dal jutalmazta.

A munkából ezen túlmenően a Magyar Sebészek Alapítványához benyújtott pályázataink Kulka Frigyes, illetve Földes Ferenc díjban részesültek.

Lázár Gy., Kaszaki J., Ábrahám Sz., Wolfard A., Horváth G., Szentpáli K., Paszt A.: „A thoracalis epidurális anaesthesia javítja a gyomor mikrokeringését kísérletes csőgyomorképzés során”

Magyar Sebészek Alapítványa - Tauber Alapítvány – Kulka Frigyes Díj

Paszt Attila, Rakonczay Zoltán, Kaszaki József, Szentpáli Károly, Wolfard Antal, Tizslavicz László, Lázár György: Glucocorticoid hormonok által szabályozott mechanizmusok szerepe kísérletes akut pancreatitis lefolyásában.

Magyar Sebészek Alapítványa - Tauber Alapítvány – Földes Ferenc Díj

Előadások jegyzéke:

1. Ábrahám Sz., **Lázár Gy.**, Horváth G., Kaszaki J., Boros M.: A nyelőcső pótlásra előkészített csőgyomor mikrokeringése. A thoracalis epiduralis anaesthesia hatása.
3. Magyar Mikrokeringési Kongresszus, Balatonkenese 2003. máj. 9-10.
2. Ábrahám Sz., **Lázár Gy.**, Szabó A., Kaszaki J., Boros M.: A máj mikrokeringésének vizsgálata patkányban.
A Magyar Sebész Társaság Kísérletes Sebész Szekció XIX. Kongresszusa, Siófok, 2003 szept. 11-13.
3. **Lázár Gy.**, Kaszaki J., Ábrahám Sz., Wolfard A., Horváth G., Szentpáli K., Paszt A., Balogh Á., Boros M.: Thoracalis epiduralis anaesthesia hatása a csőgyomor mikrokeringésére és a gasztointesztinális motilitásra.
Magyar Sebész Társaság Kísérletes Sebész Szekció XIX. Kongresszusa, Siófok, 2003 szept. 11-13.
4. Paszt A., Rakonczay Z., Kaszaki J., Szentpáli K., Wolfard A., Tizslavicz L., **Lázár Gy.**: Glucocorticoid hormonok által szabályozott mechanizmusok szerepe kísérletes akut pancreatitis lefolyásában.
Magyar Sebész Társaság Kísérletes Sebész Szekció XIX. Kongresszusa, Siófok, 2003 szept. 11-13.

5. Ábrahám Sz., Szabó A., Kaszaki J., Tiszlavicz L., Duda E., Lázár Gy., Boros M., ifj. **Lázár Gy.:** A máj mikrokeringés vizsgálata epeút elzáródást követő endotoxaemiában – a Kupffer sejt gátlás hatása.

A Magyar Sebész Társaság Kísérletes Sebészeti Szekció XX. Jubileumi Kongresszusa, Hajdúszoboszló, 2005. szept. 8-10.

6. Ábrahám Sz., Szabó A., Lázár Gy., ifj. **Lázár Gy.:** Kupffer cell blockade ameliorates the obstructive jaundice-induced microcirculatory inflammatory reaction in the liver
40th Congress of the European Society for Surgical Research (ESSR),
Konya, 2005. május 25-28.

7. Paszt A., Ábrahám Sz., Tiszlavicz L., Duda E., Takács T., **Lázár Gy.:** Glucocorticoid dependent mechanisms in the progression of L-arginine-induced acute pancreatitis in rats: the role of NF- κ B activation
40th Congress of the European Society for Surgical Research (ESSR)
Konya, 2005. május 25-28.

8. Paszt A., Ábrahám Sz., Tiszlavicz L., Duda E., Takács T., **Lázár Gy.:** Glucocorticoid hormonok hatása L-arginin indukálta kísérletes akut pancreatitisben: az NF- κ B aktiváció szabályozó mechanizmusai

A Magyar Sebész Társaság Kísérletes Sebészeti Szekció XX. Jubileumi Kongresszusa, Hajdúszoboszló, 2005. szept. 8-10.

9. Ábrahám Sz., Szabó A., Kaszaki J., Lázár Gy., Tiszlavicz L., Duda E., Boros M., ifj. **Lázár Gy.:** Kupffer cell blockade improves liver microcirculation in endotoxemia following experimental bile duct ligation

A Magyar Gasztroenterológiai Társaság 48. Nagygyűlése, Szeged, 2006. június 17-21.

10. Ábrahám Sz., Szabó A., Kaszaki J., Lázár Gy., Tiszlavicz L., Boros M., ifj. **Lázár Gy.:** Beneficial microcirculatory consequences of phosphatidylcholine pretreatment in endotoxemic rats with obstructive jaundice

41st Congress of the European Society for Surgical Research, Rostock, 2006. május 17-20.

11. Paszt A., Szabolcs A., Tiszlavicz L., Duda E., Takács T., **Lázár Gy.:**

Effects of glucocorticoids in the L-arginine-induced acute pancreatitis: the mechanism of NF- κ B activation

A Magyar Gasztroenterológiai Társaság 48. Nagygyűlése, Szeged, 2006. június 17-21.